

НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНЫ КАМПАНАЕНТ У СКЛАДЗЕ ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНЫХ ПРЫКАЗАК СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРНАЙ МОВЫ¹

Петрушэўская Юлія Анатольеўна

магістр філалагічных навук, старшы выкладчык
кафедры тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі

Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова
(г. Магілёў, Рэспубліка Беларусь)

e-mail: ypetrushevskaya@inbox.ru

У артыкуле разглядаюцца тыя інтэрнацыянальныя прыказкавыя адзінкі ў сучаснай беларускай літаратурнай мове, у склад якіх у выніку моўнай асіміляцыі ўвайшлі нацыянальна-спецыфічныя элементы (нэўныя варыянты прыказкавага прататыпа, новыя вобразы і паняцці, унікальныя варыянты прыказкавай мадэлі, адметны лексічны склад, непаўторная граматычная арганізацыя прыказкі). Адзначаецца, што шэраг нацыянальна спецыфічных элементаў інтэрнацыянальных прыказак набыў нацыянальна-культурную семантыку (прататыпы, паняцці, вобразы, рэаліі, безэквівалентныя словы).

Ключавыя словы: беларуская мова, прыказка, інтэрнацыяналізм, нацыянальная спецыфіка, нацыянальна-культурная семантыка

The article considers those international proverbial units in the modern Belarusian literary language, which include national and specific elements (certain proverbial prototype variations, new images and concepts, unique proverbial model variants, distinctive lexical composition, unique grammatical proverb organization). It is mentioned that a number of national elements of international proverbs acquired national and cultural semantics (prototypes, notions, images, realities, non-equivalent words).

Keywords: Belarusian language, proverb, internationalism, national specificity, national and cultural semantics

Вызначэнне нацыянальнай адметнасці прыказкавага фонду як часткі фонду афарыстычных адзінак беларускай мовы [1; 2; 3] з'яўляецца адной з актуальных праблем беларускага мовазнаўства [4; 5; 6; 7], а таксама адным з кірункаў навукова-даследчай дзейнасці лінгвістаў МДУ імя А. А. Куляшова ў галіне беларускага мовазнаўства [8; 9; 10; 11],

¹ Даследаванне выканана ў межах задання НДР “Універсальнае і нацыянальнае ў фразеалагічнай і парэміялагічнай падсістэмах беларускай мовы (у еўрапейскім моўным кантэксце)” (ДР № 20161332) падпраграмы «Беларуская мова і літаратура» Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў “Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства” на 2016–2020 гг.

параўнальнай лінгвістыкі [12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20] і двухмоўнай лексікаграфіі (парэміяграфіі) [21; 22; 23; 24].

Нацыянальна адметнымі (маркіраванымі) могуць быць прыказкі не толькі ўласна беларускага паходжання, але таксама і агульныя з іншымі мовамі, у тым ліку запазычаныя, якія ў выніку сваёй асіміляцыі нярэдка набываюць спецыфічныя (толькі беларускія) элементы і/або нацыянальна-культурную афарбаванасць у беларускай мове [25; 26; 27].

Інтэрнацыянальныя прыказкі можна вызначыць як адзінкі, структура-семантычная мадэль якіх рэалізуецца ў некалькіх мовах, што тлумачыцца вынікам моўных кантактаў. Інтэрнацыянальнымі могуць быць як адзінкі, запазычаныя (непасрэдна або праз пэўныя мовы) з нейкай адной мовы-крыніцы, так і адзінкі, агульныя для шэрагу (дзвюх ці больш) кантактуючых моў, дакладную мову-крыніцу якіх адназначна вызначыць немагчыма [28; 29]. Ад інтэрнацыянальных прыказак трэба адрозніваць прыказкавыя эквіваленты ў розных мовах [30].

У выніку асіміляцыі інтэрнацыянальных адзінак могуць узнікаць іх нацыянальна маркіраваныя варыянты. Такія варыянты дэтэрмінаваны наяўнасцю ў складзе інтэрнацыянальнай прыказкавай адзінкі нацыянальна-спецыфічных (толькі беларускіх) элементаў, да якіх адносяцца пэўныя варыяцыі прыказкавага прататыпа, новыя вобразы і паняцці, унікальныя варыянты прыказкавай мадэлі, адметны лексічны склад, непаўторная граматычная арганізацыя прыказкі.

Так, варыянт прыказкавага прататыпа характэрны для прыказкі *Не хваліся сеўшы, а хваліся з'еўшы* або *Не хваліся травой, а хваліся сенам*, якога няма ў яе адпаведніку ў руск. *Не хвались травой, хвались сеном* або *Не хвались, на коня садясь, а хвались, когда слезешь*. Тое ж: *І на дзеўку грэх бывае* або *І на старуху бывае праруха* = руск. *И на старуху бывает проруха* або *Бывает и на старуху проруха*. Тое ж: *Быўшы ля мукі, запылішся* або *Каля (Ля) вады <ходзячы> намочышся* або *Каля мукі ходзячы, запылішся* або *Каля (Ля) вады намочышся <, каля агню апячэшся>* або *Пры вадзе быўшы – намочышся* = руск. *Около воды ходишь – обмочишься* або *Около воды не намочиться* = укр. *Коло вогню обпалишся, коло води обмочишся*.

Спецыфічныя вобразы і паняцці характэрны для прыказак: *Гроза ў лес не ідзе* = руск. *Гроза в лес не гонит*; *І баран бы касіў, каб хто касу насіў* = укр. *Косить би косив, та коли б чорт косу носив*; *Без сонейка свету не быць*, *без мілага нельга жыць* = руск. *Без солнышка нельзя пробыть*, *без милого нельзя прожить* або *Без солнышка нельзя пробыть*, *без любви нельзя прожить* = укр. *Без сонця не можна бути*, *без милого не можна жити*.

Унікальны варыянт прыказкавай мадэлі характэрны для прыказкі *Ад лёсу не ўцячэш* або *Ад лёсу нікуды не дзенешся* або *Свайго лёсу не аб'едзеш* або *Свайго лёсу не мінеш* (*не мінем*) або *Свайго лёсу не мінеш*. Вызначаны варыянт не сустракаецца ні ў адной мове, дзе ўжываецца гэтая інтэрнацыянальная прыказка: польск. *Od losu nie uciekniesz* ('Ад лёсу не ўцячэш') або *Losu koniem nie przesadzisz* ('Лёсу канём не аб'едзеш') = руск. *От судьбы не уйдёшь* або *От судьбы никуда не денешься* або *От своей судьбы не уйдёшь* = укр.: *Від долі не втечеш* або *Від лихої долі не сховасиця* = ням. *Seinem Schicksal kann niemand entgehen* ('Свайго лёсу ніхто не можа абысці') = іт. *Non si può sfuggire al destino* ('Ніхто не можа мінуць свайго лёсу') = фр. *On ne peut éviter sa destinée* (Свайго лёсу не мінуць) або *Nul ne peut éviter sa destinée* ('Ніхто не можа мінуць свайго лёсу'). Унікальны варыянт прыказкавай мадэлі ў дадзеным выпадку мае ў сваім складзе асобныя кампаненты, якія сустракаюцца ў розных варыянтах гэтай прыказкавай мадэлі ў трох іншых мовах: польск. *Losu koniem nie przesadzisz* ('Лёсу канём не аб'едзеш') = ням. *Seinem Schicksal kann niemand entgehen* ('Свайго лёсу ніхто не можа абысці') = фр. *On ne peut éviter sa destinée* ('Свайго лёсу не мінуць').

Адметны лексічны склад характэрны для прыказкі *Бог не выдаць (не дасць, не папусціць, не прадасць)*, *свіння не з'есць* або *Бог не дасць*, *свіння не з'есць* або *Бог не папусціць*, *свіння не з'есць* або *Бог не прадасць*, *свіння не з'есць* = руск. *Бог не выдаст*, *свінья не съест* або *Господь не выдаст*, *[и] свинья не съест* = укр. *Бог не допустить* – *свиня не з'їсть*. Тое ж: *Будзе (Прыйдзе) і на крапіву мороз* = руск. *Если бы на крапиву да не мороз* або *И на крапиву есть морозы, и (а) на грозителей [есть] грозы* або *На жалючую крапиву есть лютые морозы* або *На жгучу крапиву жгуч мороз* = укр. *Буде і на кропиву мороз* або *І на жалку кропиву мороз буває*.

Непаўторная граматычная арганізацыя характэрна для прыказкі *Пажывём – пабачым (убачым)* або *Пажывем, пабачым больш* або *Хто дажыве, той пабачыць (паглядзіць)* = польск. *Pożyjemy – zobaczymy* ('Пажывем – пабачым') = руск. *Поживем – увидим* або *Коли доживем, так увидим, а не увидим, так услышим* = укр.: *Поживемо – побачимо* або *Поживеш дальше, так побачиш більше*. Тое ж: *Не май сто рублёў, а май сто сяброў* або *Лепш сто сяброў, чым сто рублёў* або *Не май сто рублёў, <a> май сто сяброў* = руск. *Не имей сто рублей, [а] имей сто друзей* = укр. *Не май сто рублів, а одного друга* або *Не май сто рублів, як одного друга* або *Не май сто кіп, як сто друзів* або *Не май сто кіп у полі, а май друзів доволі*.

Шэраг нацыянальна спецыфічных элементаў інтэрнацыянальных прыказак можа набываць нацыянальна-культурную семантыку за кошт

з'яўлення ў іх плане зместу нацыянальна адметных прататыпаў, канцэптаў і вобразаў, ужывання ў складзе прыказак рэалій, безэквівалентных слоў ці фразеалагізмаў.

Так, нацыянальна адметны прататып характэрны для прыказкавай адзінкі *Ліхтаром пушчы не асвеціш*, яго няма ў іншамойным варыянце прыказкі руск. *Искрой избы не осветишь*. Як вядома, пушча – гэта вялікі масіў густога, цяжкапраходнага лесу. Часцей складаецца з забалочаных, у мінулым реліктавых, высокаўзроставых лясоў. Паняцце пушча ўжываецца пераважна ў дачыненні да лясных масіваў заходняй часткі Беларусі, а таксама Польшчы, паўднёва-ўсходняй Літвы, Латвіі. Найбольш вядомая Белавежская пушча ў Беларусі і Польшчы, якая з'яўляецца самай вялікай з існуючых пушчаў. Акрамя яе на Беларусі ёсць пушчы – Аўгустоўская, Графская, Гродзенская, Кантранская, Ліпчанская, Свіслацкая пушчы (Гродзенская вобласць), Ружанская, Шарашоўская (Брэсцкая вобласць), Налібоцкая пушча (Мінская вобласць), Старая, Цёмная, Галубіцкая (Віцебская вобласць).

Нацыянальна адметны канцэпт характэрны для прыказкі *Бог лесу не зраўнаваў, а то людзей ты зраўнуеш* або *Бог лесу не зраўняў, не тое што людзей* = руск. *Бог землю не ровняет, не то что людей*. Лес – гэта элемент ландшафтавага коду традыцыйнай беларускай мадэлі свету, які разам з іншымі элементамі (полем, стэпам, рэкамі, азёрамі, гарамі, камянямі) на свой лад структуруе прастору “гэтага” (уласна беларускага) свету. У сваю чаргу, нацыянальна адметны вобраз характэрны для прыказкі *Дзе каша ды аладка, там і грамадка* = руск. *Где каша, там и наши*. Аладкі – адна з традыцыйных нацыянальных беларускіх страў. Вобраз “аладак” разам з вобразам “кашы” стварае ўяўленне аб “добрай ежы”, а дзе добрая ежа, там і людзі супольна працуюць – *грамадой* (або прыказкавай *грамадкай*).

Ужыванне рэаліі характэрна для прыказкі *Адна > лыжка дзэгцю псуе бочку мёду* або *<Адна> лыжка дзэгцю псуе бочку (гарнец) мёду* або *Адна лыжка дзэгцю псуе бочку мёду* = польск. *Łyżka dziegciu w beczce miodu cały smak porusze* ('Лыжка дзэгцю бочку мёду псуе') = руск. *Ложка дёгтя испортит (портит) бочку мёда* або *Одна ложка дёгтя портит бочку мёда* = укр. *Ложка дьогтю зінсуе бочку меду* = англ. *One spoonful of tar spoils a barrel of honey* ('Адна лыжка смалы бочку мёду псуе') = ням. *Ein Löffel Galle kann einen Topf voll Honig vergällen* ('Адна лыжка жоўці збан мёду псуе') = ісп. *Una cucharada de hiel en un barril de miel* ('Адна лыжка жоўці ў бочцы мёду') або *Poca hiel hace amarga mucha miel* ('Няшмат жоўці псуе шмат мёду') = іт. *Poco fiele fa amore molto miele* ('Няшмат жоўці псуе шмат мёду') = фр. *Un peu fiel gâte beaucoup de miel* ('Няшмат жоўці псуе шмат

мёду'). Гарнец – гэта старажытная беларуская мера (адзінка) аб'ёму сыпкіх рэчываў і вадкасцей (а таксама пасудзіна такой ёмістасці). У сістэме мер Вялікага княства Літоўскага быў гарнец малы (шынковы), роўны 2,8237 л, гарнец вялікі (цэхава), у два разы большы (5,6474 л). Гарнец пачаў знікаць з ужытку ў другой палове XVIII ст.

Ужыванне безэквівалентнага слова сустракаецца ў прыказцы *Язык да Кіева давядзе* або *Язык Вільні (Кіева) дапытае* або *Язык да Вільні (да Кіева) давядзе* = польск. *Jezyk i do Rzymu doprowadzi (Krakowa, Kijowa)* ('Язык да Рыма (Кракава, Кіева) давядзе') = руск. *Язык до Кіева доведёт* – укр. *Язык до Кіева (і до Кія) доведе* = ісп. *Quien boca ha, a Roma va* ('Хто мае язык, будзе ў Рыме') = іт. *Chi lingua ha a Roma va* ('Хто мае язык, будзе ў Рыме') = фр. *Qui langue a, à Rome va* ('Хто мае язык, будзе ў Рыме'). Вільня – старажытная сталіца Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага ў пачатку XIV – канцы XVIII ст. (большасць тэрыторыі якога знаходзілася на Беларусі). Сваю назву горад атрымаў ад назвы ракі Вільня, славянскае (г.зн. беларускае) паходжанне якой бяспрэчна.

Спіс літаратуры

1. Іваноў, Я. Я. Афарыстычныя адзінкі ў беларускай мове : манаграфія / Я. Я. Іваноў. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2017. – 208 с.
2. Іваноў, Я. Я. Да вызначэння аб'ёму паняцця “агульнамоўныя афарызмы” / Я. Я. Іваноў // Славянская фразеология в синхронии и диахронии : сб. науч. статей / редкол.: В. И. Коваль (отв. ред.) [и др.]. – Гомель : ГГУ імя Ф. Скарыны, 2014. – Вып. 2. – С. 199–201.
3. Иванов, Е. Е. Народно-поэтическое (фольклорное) понимание афоризмов как один из аспектов их эмпирической квалификации / Е. Е. Иванов // *Phraseologie und Folklore: Ihre linguokulturelle und linguistische Beschreibung* = Фольклорная фразеология: проблемы лингвокультурологического и лексикографического описания : Kollektivmonographie / Hrsg. H. Walter, V. M. Mokienko. – Greifswald : E. M. A.-Universität, 2018. – S. 185–189.
4. Иванов, Е. Е. Белорусская паремиология и афористика в общеевропейском контексте (актуальные проблемы изучения) / Е. Е. Иванов // XV Міжнародны з'езд славістаў = XV Международный съезд славистов = XV International Congress of Slavists, Мінск, 20–27 жніўня 2013 г.: тэзісы дакладаў : у 2 т. / рэд.кат.: А. А. Лукашанец (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2013. – Т. 1 : Мовазнаўства. – С. 322–333.
5. Иванов, Е. Е. Белорусская паремиология и афористика в общеевропейском контексте (актуальные проблемы изучения) / Е. Е. Иванов // *Nationales und Internationales in der slawischen Praseologie* = Национальное и интернациональное в славянской фразеологии : [kollektive Monographie] / Hrsg. H. Walter, V. M. Mokienko. – Greifswald : E. M. A.-Universität, 2013. – S. 111–116.

6. Іваноў, Я. Я. Універсальнае і нацыянальнае ў фразеалагічнай і парэміялагічнай падсістэмах беларускай мовы ў еўрапейскім моўным кантэксце (актуальнасць, метадалогія, перспектывы даследавання) / Я. Я. Іваноў // Славянская фразеалогія в синхронии и диахронии : сб. науч. ст. / редкол.: В. И. Коваль (отв. ред.) [и др.]. – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2016. – Вып. 3. – С. 46–49.

7. Иванов, Е. Е. Белорусская паремиология конца XX – начала XXI века (1991–2014 гг.) : библиографический обзор / Е. Е. Иванов, Ю. А. Петрушевская. // Паремология в дискурсе : коллективная монография / В. М. Мокиенко, Т. Г. Бочина, Е. Е. Иванов [и др.] ; под ред. О. В. Ломакиной. – Москва : URSS : Ленанд, 2015. – С. 252–292.

8. Іваноў, Я. Я. Фразеалогія, парэміялогія, афарыстыка беларускай мовы і іх сувязі з іншымі мовамі як напрамак даследаванняў навуковай школы па беларускаму і агульнаму мовазнаўству ў МДУ імя А. А. Куляшова (1995–2015) / Я. Я. Іваноў // Итоги научных исследований ученых МГУ им. А. А. Кулешова 2015 г. : материалы науч.-метод. конф., 25 января – 4 февраля 2016 г. / под ред. Е. К. Сычовой. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2016. – С. 91–93.

9. Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў : лінгвакраіназнаўчы дапаможнік / С. Іванова, Я. Іваноў. – Мінск : БФС, 1997. – 262 с.

10. Іваноў, Я. Я. Нацыянальна-культурная семантыка беларускай мовы і праблема яе лінгвакраіназнаўчай рэпрэзентацыі (на матэрыяле моўнай афарыстыкі) / Я. Я. Іваноў // Сацыякультурная прастора мовы (сацыяльныя і культурныя аспекты вывучэння беларускай мовы) / С. Ф. Іванова, Я. Я. Іваноў, Н. Б. Мячкоўская. – Мінск : Веды, 1998. – С. 33–62.

11. Іваноў, Я. Я. Семантыка беларускіх афарызмаў / Я. Я. Іваноў // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2000. – № 2 (25). – С. 94–99.

12. Іваноў, Я. Я. Параўнальны аналіз беларускіх і польскіх прыказак і нацыянальна-культурная семантыка беларускай мовы (лінгвакраіназнаўчы аспект) / Я. Я. Іваноў // Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe = Польска-беларускія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі / pod red. M. Kondratiuka. – Białystok, 2002. – S. 117–126.

13. Іваноў, Я. Я. Прынцыпы супастаўляльнага апісання афарыстычнай парэміялогіі беларускай і рускай моў / Я. Я. Іваноў // Studia slawistyczne. – Białystok, 2003. – Т. 4. – S. 49–55.

14. Іваноў, Я. Я. Параўнальнае мовазнаўства і нацыянальна-культурная семантыка мовы (на матэрыяле парэміялагічных адзінак) / Я. Я. Іваноў // Нацыянальная мова і нацыянальная культура : аспекты ўзаемадзеяння : зб. навук. арт. / рэдкал.: Д. В. Дзятко (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДПУ імя М. Танка, 2009. – С. 54–57.

15. Иванов, Е. Е. Различия в семантике и структуре белорусских и английских пословиц / Е. Е. Иванов, Ю. А. Петрушевская // Актуальные проблемы преподавания иностранных языков в высшей школе Республики Беларусь : сборник научных статей / под ред. Е. Е. Иванова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2011. – С. 213–215.

16. Иванов, Е. Е. Парадоксальные пословицы в русском и белорусском языках / Е. Е. Иванов // Вестник Новгородского государственного университета имени Ярослава Мудрого. Серия «Филологические науки». – 2014. – № 77. – С. 21–24.

17. Иванов, Е. Е. Белорусские пословицы в контексте европейской паремологии (о русско-немецко-белорусском словаре пословиц с иноязычными параллелями) / Х. Вальтер, Е. Е. Иванов, В. М. Мокиенко // Актуальные проблемы филологии и методики преподавания филологических дисциплин : сборник научных артыкулаў / пад рэд. А. М. Макарэвіча. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2015. – С. 209–214.

18. Иванов, Е. Е. Сравнительная типология фразеологии английского и белорусского языков (актуальность, методология, перспективы исследования) / Ю. С. Зверева, Е. Е. Иванов, А. Н. Шестернёва // Восточнославянские языки и литературы в европейском контексте – 2015 : сб. науч. ст. / под ред. Е. Е. Иванова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2016. – С. 164–168.

19. Шестернёва, А. Н. Сравнительная типология фразеологических единиц белорусского, русского, английского и французского языков / А. Н. Шестернёва // Філологічныя студыі : навука. вісник Крыворызькага держ. пед. ун-ту. – 2017. – Вып. 16. – С. 255–262.

20. Иваноў, Я. Я. Англійскія эквіваленты беларускіх прыказак (лексікаграфічны аспект) / Я. Я. Иваноў, В. А. Максімава // Восточнославянские языки и литературы в европейском контексте – 2015 : сб. науч. ст. / под ред. Е. Е. Иванова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2016. – С. 191–196.

21. Иваноў, Я. Я. Беларуская-нямецкі парэміялагічны слоўнік = Belarussisches-Deutsch paremiologisches Wörterbuch / Я. Я. Иваноў, Н. К. Раманова. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2006. – 108 с.

22. Иванов, Е. Е. Русско-белорусский паремологический словарь / Е. Е. Иванов, В. М. Мокиенко. – Могилев : МГУ им. А. А. Кулешова, 2007. – 242 с.

23. Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік = Polsko-białoruski słownik paremiologiczny / С. Ф. Иванова, Я. Я. Иваноў ; прад. і ўступ. арт. Я. Я. Иванова. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2007. – 192 с.

24. Англа-беларускі парэміялагічны слоўнік = English-Belarusian Paremiological Dictionary / І. С. Дубасова, С. Ф. Иванова, Я. Я. Иваноў, Н. П. Пятрова, С. А. Пупкарова ; пад рэд. Я. Я. Иванова. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2009. – 240 с.

25. Петрушэўская, Ю. А. Нацыянальная адметнасць прыказкавага фонду беларускай мовы / Ю. А. Петрушэўская // Ученые записки Витебского гос. ун-та имени П. М. Машерова. – 2018. – Т. 27. – С. 150–154.

26. Петрушэўская, Ю. А. Універсальны, інтэрнацыянальны і нацыянальны кампаненты парэміялагічнага фонду сучаснай беларускай літаратурнай мовы (на матэрыяле публіцыстычных тэкстаў) / Ю. А. Петрушэўская // Філологічныя студыі : навука. вісник Крыворызькага держ. пед. ун-ту. – 2017. – Вып. 16. – С. 195–201.

27. Петрушэўская, Ю. А. Да праблемы вызначэння нацыянальнай адметнасці прыказкавага фонду беларускай мовы / Ю. А. Петрушэўская // Філологічны часопіс. – 2018. – Вып. 2 (12). – С. 70–75.

28. Петрушэўская, Ю. А. Да праблемы размежавання ўніверсальнага і інтэрнацыянальнага ў парэміялагічным фондзе мовы / Ю. А. Петрушэўская // Універсальное и национальное в языковой картине мира : материалы II Междунар. науч. конф., 14–15 октября 2016 г. / Минский гос. лингв. ун-т ; редкол.: Н. В. Фурашова (отв. ред.) [и др.]. – Минск, 2017. – С. 193–196.

29. Петрушэўская, Ю. А. Да праблемы размежавання ўніверсальных і інтэрнацыянальных адзінак у парэміялагічным фондзе беларускай мовы / Ю. А. Петрушэўская // Итоги научных исследований ученых МГУ имени А. А. Кулешова 2016 г. : материалы науч.-метод. конф., 25 января – 1 февраля 2017 г. / под ред. Е. К. Сычовой. – Могилев, 2017. – С. 113–115.

30. Кузнецова, И. Еще раз об эквивалентности паремий разных языков / И. Кузнецова // Rossica Olomucensia XLVI-II : Sborník příspěvků z mezivárodní konference XIX. Olomoucké dny rusistů 30.08. – 1.09.2007. – Olomouc : Univerzita Palackého, 2008. – S. 363–366.